

Asia: VN/35056/2025

Lausuntopyyntö maa- ja metsätalousministeriön asetuksesta susikiintiöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto luonnoksesta MMM:n asetukseksi alueellisen kiintiön nojalla sallittavasta suden metsästyksestä metsästysvuonna 2025–2026

Metsästyksen vaikutukset suden käyttäytymiseen ja ekologiaan

Susilauma muodostuu tyypillisesti lisääntyvästä parista ja sen jälkeläisistä. Metsästystilanteessa aikuiset sudet jäävät usein saaliiksi ensin, sillä aikuinen kulkee tyypillisesti lauman ensimmäisenä. Vuonna 2016 kannanhoidollisen metsästyksen kokonaissaaliista lisääntyvien yksilöiden osuus oli noin puolet. Mikäli perhelauman aikuisista toinen tai molemmat metsästetään ennen kuin pennut ovat valmiita saalistamaan itsenäisesti, lauma hajoaa herkästi. Tällöin nuoret sudet saattavat etsiä pihoihin ja kotieläinlaitumille helpon ravinnon toivossa. Tämän huomioiden Luke pitää perusteltuna, että kiintiömetsästyksen on suunniteltu kohdistuvan kokonaisuudessaan laumoihin.

Susireviirien sijaitessa hyvin lähekkäin niiden välissä on ns. puskurivyöhyke, joka ei kuulu kummankaan reviirin susille, mutta kummatkin vierailevat vyöhykkeellä ja jättävät siellä hajumerkkejään. Kun metsästys kohdistuu lauman aikuisiin tai koko laumaan, hajumerkkejä ei tule uusia ja vanhojen hajumerkkien vaikutus heikkenee. Tällöin naapurireviirien sudet todennäköisesti alkavat tehdä tiedusteluretkiä ja mahdollisesti laajentavat reviiriään vapautuneelle alueelle.

Kun reviirialue tyhjenee metsästyksen seurauksena, alueen täyttyminen uudestaan riippuu muun muassa alueen susitiheydestä. Jos reviireitä on hyvin lähekkäin, on todennäköistä, että alue otetaan käyttöön nopeasti, mutta harvan susikannan alueella tämä todennäköisesti kestää kauemmin, joskus jopa vuosia. Erityisesti tiheän susikannan alueella on todennäköistä, että alueen asuttavat lähireviireiltä peräisin olevat sudet.

Susikannan aikaisemmasta kehittymisestä ja kannanhoidollisesta metsästyskokeilusta 2015–2016

Suomessa on toteutettu ns. kannanhoidollinen metsästyskokeilu metsästysvuosina 2014–2015 ja 2015–2016 (käytännössä kevättalvina 2015 ja 2016). Tuolloin metsästys toteutettiin lupametsästyksenä. Metsästyssaalis oli ensimmäisenä kokeiluvuonna 17, ja metsästysvuoden kokonaiskuolleisuus oli 41. Toisena vuonna saalis oli 42 sutta, ja kokonaiskuolleisuus oli vastaavasti 76. Kokonaiskuolleisuutta nosti ennakoimattomasti erityisesti poliisin päätökset (15), poikkeusluvut ja muu kuolleisuus (kokonaiskuolleisuus kasvoi 85 % edelliseen vuoteen nähden). Lukuisat poliisin poistopäätöksistä kohdistuivat pihoissa vieraileviin susiin, mikä todennäköisesti johtui siitä, että metsästyksen kohdistuminen laumojen aikuisiin yksilöihin aikaansai laumojen hajoamisia.

Laumojen lisääntyviä yksilöitä päätyi saaliiseen ensimmäisenä metsästysvuonna kolme yksilöä (noin 20 % saaliista) ja toisena vuonna 20 yksilöä (noin 50 % saaliista). Muun kuolleisuuden kautta lisääntyvään susikantaan kohdistunut tunnettu poistuma nousi vielä suuremmaksi kuin varsinaisen metsästyssaaliin vaikutus.

Vuonna 2015 tammikuussa ennen kannanhoidollisen metsästyksen aloitusta susireviirien määrä oli 49. Näistä laumareviirejä oli 27, parireviirejä 14 ja itäisen valtakunnanrajan molemmiin puolin sijaitsevia rajareviirejä 8. Kannanhoidollisen metsästyksen päätyttyä helmikuussa 2016 reviirien kokonaismäärä oli pienentynyt 11:llä, mikä oli seurausta laumareviirien tyhjentymisestä: laumareviirien määrä oli laskenut hieman alle puoleen, parireviirien määrä pysynyt ennallaan ja rajareviirien määrä kasvanut kolmella.

Suurin sallittu saalismäärä

Asetusluonnoksessa esitetään alueellisen kiintiön perusteella saaliiksi saatujen susien määräksi enintään 100 yksilöä poronhoitoalueen ulkopuolella. Sadan yksilön kiintiö kohdistuu Suomen riistakeskuksen suunnitelman mukaan 16 alueelle. Kiintiöalueilla elää 13 perhelaumaa tai paria. Kaikilla kiintiöalueilla on tarkoitus poistaa kaikki reviirillä elävät sudet ja koirasudet. Toteutuessaan kyseinen poistuma tarkoittaisi siis 13 tunnetun susien pari- tai perhelaumareviirin häviämistä. Jos naapurireviirin sudet liikkuvat metsästysaikana metsästyksen kohteena olevalle reviirialueella ja päätyvät saaliiksi, on mahdollista, että kiintiön puitteissa päätyy metsästyssaaliiseen yksilöitä suuremmasta määrästä susireviirejä kuin suunnitelluista 13:sta. Tämän mahdollisuuden toteutuminen on jälkikäteen todennettavissa saalissusien DNA-näytteistä.

Kannanhoidollisen metsästyksen ennustettu vaikutus maaliskuun 2026 susikannan kokoon

Lukessa on kehitetty malli, jonka avulla päätöksentekijä voi vertailla erilaisten metsästystä koskevien skenaarioiden arvioituja vaikutuksia Suomen susikannan tulevaan kehitykseen.

Luke huomauttaa, että asetusluonnoksen metsästyskiintiössä ei mainita, mikä suhde kiintiömetsästyksen tuottamalla kuolleisuudella on muuhun pyynnin aiheuttamaan kuolleisuuteen (poikkeusluvut, poliisin päätökset) eikä muuhun ilmi tulevaan kuolleisuuteen. Asetusmuistiossa todetaan: ”Vahinkoperusteisten metsästyslain 41a §:n 1 momentin mukaisten poikkeuslupien määrää ei rajoiteta, eikä niitä lueta kiintiömäärään kuuluviksi”.

Metsästysvuonna 2015–2016 kannanhoidollisen metsästyksen saalis oli 42 sutta, mutta kokonaiskuolleisuus kasvoi tästä 80 %, eli nousi 76 yksilöön. Ennustemalli kuitenkin käsittelee myös mahdollisuuden, että vastaava tilanne voisi syntyä uudelleen. Mallissa muu kuolevuus ja samalla

vuotuinen kokonaiskuolleisuus voi vaihdella voimakkaasti (25–55 %), kuten on tapahtunut vuosina 1990–2025. Ennuste huomioi siis esimerkiksi sen, että on tavallista pienempi vahinkoperusteisten lupien tarve (kannanhoidollinen metsästys poistaisi vahinkoja aiheuttavia susia), tai että se on suurempi (kannanhoidollinen metsästys hajottaisi laumoja ja synnyttäisi suuremman määrän vahinkoja aiheuttavia susia).

Mallinnuksen tuloksista voidaan päätellä, että tammikuulle ajoitettu 74 suden kaataminen vastaisi suuruusluokaltaan noin 2 % todennäköisyyttä sille, että susien lukumäärä on maaliskuussa 2026 pienempi kuin maa- ja metsätalousministeriön asettama susikannan suotuisan suojelutason viitearvo 273 yksilöä. Mikäli esitetty kiintiö ylittyisi, ja susia kaatuisikin esimerkiksi sata yksilöä, suotuisan suojelutason viitearvo alittuisi maaliskuussa 2026 noin 5 % todennäköisyydellä.

Luke huomauttaa, että metsästyssaaliiseen ja sen rakenteeseen, kokonaiskuolleisuuteen, ympäristöolosuhteisiin ja susikannan kehittymiseen voi liittyä sellaisia ennustamattomia tekijöitä, joita nyt toteutetussa mallinnuksessa ei ole ollut mahdollista ottaa huomioon. Metsästyksen vaikutuksia susikannan geneettiseen tilanteeseen on mahdollista arvioida vasta jälkikäteen.

Aluekohtaiset kiintiöt

Asetusluonnoksessa esitetään suden kiintiömetsästyksen toteuttamista yhteensä 16 alueella, joissa sallittu saalismäärä vaihtelee 2–13 susiyksilöön. Asetusmuistion mukaan 74 suden osuus kiintiöstä kohdistuu 12 alueelle kattaen 13 laumaa. 26 suden osalta kiintiö kohdistuu neljälle alueelle, joilla tarkoitus on poistaa koirasusia tai näiden kanssa eläviä susia.

Suden aluekohtaisesta kiintiömetsästyksestä ei ole Suomessa kokemusta, sillä aiempi kannanhoidollinen metsästys toteutettiin lupaperusteisesti. Näin ollen ei ole aiempaa kokemusta esimerkiksi siitä, voiko kiintiö ylittyä johtuen viiveistä saalisilmoituksissa ja/tai tiedottamisessa kiintiön täyttymisessä. Suomessa ei myöskään ole kokemusta näin laaja-alaisesta erityisesti laumoihin kohdistuvasta metsästyksestä. Tämän takia on hyvin tärkeää seurata metsästyksen vaikutuksia susikannan dynamiikkaan ja populaatiogenetiikkaan.

Aluekohtaisten kiintiöalueiden rajaukset perustuvat asetusmuistion perusteella Suomen riistakeskuksen esitykseen. Osalla kiintiöalueista rajauksen perusteena on ilmoitettu, että on käytetty tukena Luken kanta-arvion yhteydessä esitettyjä reviirirajauksia. Tämän suhteen on muistettava, että kevään 2025 maaliskuuta koskevan kanta-arvion reviirirajaukset ovat vain hahmotelma reviirin mahdollisesta alueesta. Tätä kuvataan seuraavasti: ”Punaisella viivalla hahmotelma mahdollisesta reviirialueesta perustuu havaintotietoon.” Havaintotietoon perustuva reviirirajaus kertoo siitä, missä ihminen on ollut tekemässä havaintoja tai keräämässä DNA-näytteitä. Rajausarvio perustuu lisäksi maisemarakenteisiin (esimerkiksi isot tiet ja vesistöt) sekä tutkimustietoon suden elinpiirin koosta. Kanta-arvion reviirirajaus ei siis ole yhtä tarkka kuin GPS-lähettimellä varustettujen susien paikannusten perusteella tehty rajaus.

Reviirirajat voivat myös muuttua vuoden kuluessa, ja Ruotsista saatujen kokemusten mukaan tämä on mahdollista jopa metsästyskauden aikana johtuen susien kokemasta häiriöstä. On siis mahdollista, että reviirit ovat talvella erilaisia kuin edeltävänä keväänä. Asia on merkityksellinen erityisesti niiden kiintiöalueiden osalta, joiden lähellä sijaitsee reviireitä, joihin metsästystä ei ole tarkoitus kohdistaa. Esimerkkejä näistä alueista ovat Kaskinen-Närpiö ja Lauhanvuori. Erityisesti Kaskinen-Närpiö-alueen kohdalla on tärkeää huomioda, että metsästys kohdennetaan ko. alueelle koirasusien poistamiseksi. Mikäli metsästys kohdistuukin naapurireviirin susiin, on riski, että

koirasudet jäävät jäljelle alueellisen kiintiön täytyttyä. Tämän vuoksi Luke suosittaa kiintiöalueiden rajaamista käsittämään vain kohdreviirin keskeisen alueen, ei reviirihahmotelman reuna-alueita.

Kiintiöalueille voi myös siirtyä susia viereisiltä alueilta, jolloin metsästys voi kohdistua erheellisesti myös näihin yksilöihin. Tämä on mahdollista erityisesti silloin, jos metsästys on kohdistunut kohdreviirin aikuisiin yksilöihin. Eurajoen ja Köyliön kiintiöalueiden perusteluna käytetään reviirin rajautumista Kiukaisten reviiriin, jolle halutaan mahdollistaa laajeneminen, koska Kiukaisten reviirin lisääntyvä uros on itäistä alkuperää. Koska kiintiöalueet sijaitsevat Kiukaisten reviirin naapureina, on olemassa suuri riski, että metsästys kohdistuukin myös Kiukaisten reviirin yksilöihin. Mikäli Kiukaisten reviirin lisääntyviä yksilöitä halutaan suojella, vaihtoehtoinen tapa on metsästyksen välttäminen naapurireviireillä. Tällöin naapurireviirien laumat käyttänevät reviirinsä eri osia tavanomaisesti, eikä synny ylimääräistä liikehdintää tai rajankäyntiä Kiukaisten reviirin suunnalla. Samalla vältetään myös riskiä, joka liittyy maaliskuun 2025 reviirirajojen arviontiin liittyvään epävarmuuteen sekä mahdollisuuteen, että Kiukaisten reviiri olisi ehtinyt jo ennen susijahtia vallata elintilaa naapurireviirien puolelta.

Asetusmuistiossa todetaan Tohmajärvi-Kiteen kiintiöalueesta seuraavaa: ”Kiintiöalue on muodostettu siten, että se kattaa Luken kanta-arviossa esitetyt Tohmajärven lauman ja Kiteen havaintoalueen alueet. Karttasymbolin mukaan alueella elää kaksi laumaa, joiden reviirejä ei pystytty erottelemaan toisistaan. Luken raportissa Tohmajärven yksilömääräksi on maaliskuussa 2025 arvioitu 2 sutta ja Kiteen yksilömääräksi nolla. Kesän ja syksyn havainnot osoittavat alueella elävän susia, mutta perhelaumaa ei ole havaittu.” Luke huomauttaa, että vuoden 2025 kanta-arviossa Tohmajärven reviiri ja Kiteen havaintoalue on rajattu erillisinä alueina. Näiden pohjoispuolella sijaitsee Tuupovaaran reviiri, jolla arvioitiin maaliskuussa 2025 elävän kaksi laumaa niin, ettei niiden reviireitä ollut mahdollista eritellä toisistaan.

On hyvä huomata, että koska Kiteellä ei kevättalvella ollut susia ja Tohmajärven lauman lisääntyvä uros oli kuollut, on alueen susilaumojen dynamiikka voinut muuttua. Lisäksi Tohmajärvi-Kiteen kiintiöalueen raja-alue ulottuu Tohmajärven kevään 2025 reviirirajausta pohjoisemmaksi Tuupovaaran kevään 2025 reviirirajauksen länsipuolelle. Nämä tekijät lisäävät riskiä, että metsästys voi kohdistua myös Tuupovaaran reviirin susiin.

Luke huomauttaa, että Suomen susikanta on jakautunut kahteen geneettisesti eriytyneeseen osapopulaatioon, joiden välinen geenivirta on hyvin vähäistä. Läntinen osakanta on selvästi sukusiittoisempi kuin itäinen osakanta, joka on yhteydessä Venäjän Karjalan susikantaan. Läntisen osakannan elinvoimaisuudelle olisi tärkeää saada tulomuuttajia idästä. Tämän vuoksi olisi erityisen tärkeää, että itäisen Suomen metsästys kohdistuisi mahdollisimman tarkasti tunnistetuille koirasusialueille.

Koirasudet

Luke ylläpitää taulukkoa DNA-näytteistä (kudosnäyte kuolleista eläimistä ja maastossa kerätty DNA-näytteet) tunnistetuista koirasusista (www.luke.fi/fi/luonnonvaratieto/tiedetta-ja-tietoa/susi/koirasudet/taulukko-tunnistetuista-koirasusista). Vuoden 2025 aikana kerättyjen DNA-näytteiden perusteella koirasusia voi esiintyä vuoden 2026 alussa ainakin Kaakkois-Suomessa Miehikkälässä, Lappeenrannassa ja Rautjärvellä, läntisessä Suomessa Närpiössä ja Kihniössä sekä Hämeessä Lopella.

On myönteistä, että kiintiöalueiden suunnittelussa on kiinnitetty huomiota koirasusien esiintymiseen, ja että tavoitteena on kohdentaa metsästys erityisesti koirasusiin. On kuitenkin huomattava, että kiintiötä suunniteltaessa koirasudet on laskettu mukaan sadan yksilön kiintiömäärään, mutta DNA-analyysin osoittaessa kaadetun yksilön koirasudeksi, vähennetään se kiintiöstä, jolloin ko. alueelta voidaan metsästää enemmän susia.

Valtonen Mia
Luonnonvarakeskus